

Sygn. akt III AUa 144/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Feliksa Wilk (spr.)
Sędziowie:	SSA Iwona Łuka-Kliszcz SSA Marta Fidzińska - Juszczyk
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Dubis

po rozpoznaniu w dniu 4 września 2012 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **L. O.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie Wydziału IV Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 listopada 2011 r. sygn. akt IV U 801/11

z m i e n i a zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 144/12

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 18 września 2012 roku

Wyrokiem z dnia 30 listopada 2011 roku Sąd Okręgowy w Tarnowie - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 2 sierpnia 2011 roku w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy L. O. prawo do emerytury od dnia 16 czerwca 2011 roku.

Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawca, urodzony w dniu (...), w dniu (...) roku osiągnął 60 lat życia. Na dzień 1 stycznia 1999 roku legitymuje się okresem ubezpieczenia wynoszącym 32 lata, 11 miesięcy i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Z tytułu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w okresie od dnia 18 sierpnia 1973 roku do dnia 17 sierpnia 1981 roku na stanowisku mechanika samochodowego, jak również w (...) B. (...) Zakład Produkcyjno-Usługowy Sp. z o.o. w okresie od dnia 1 września 1995 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku na stanowisku mechanika samochodowego wykazał staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 11 lat, 2 miesięcy i 9 dni. W dniu 9

maja 2011 roku złożył wniosek o przyznanie wcześniejszej emerytury. Zaskarżona decyzją organ rentowy odmówił wnioskodawcy przyznania świadczenia emerytalnego, argumentując że nie udokumentował 15 - letniego okresu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Na podstawie zgromadzonej w sprawie dokumentacji, a także zeznań wnioskodawcy oraz świadków Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie od dnia 5 września 1968 roku do dnia 26 lipca 1971 roku wnioskodawca był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku mechanika samochodowego i należał do brygady remontowej mechaników. Brygada remontowa zajmowała się remontem i eksploatacją sprzętu potrzebnego do utrzymania procesu produkcji zakładu. Remontowała samochody typu Żuki, Nysy, Stary, Kamazy, Tatry, żurawie samochodowe i wieżowe, części i urządzenia elektryczne oraz kompresory i inny sprzęt. Wnioskodawca wykonywał pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w kanałach remontowych, remontując samochody, żurawie i inne urządzenia. W kanałach tych zajmował się również malowaniem natryskowym niezhermetyzowanym samochodów osobowych i dostawczych oraz żurawi samochodowych farbą chlorokauczukową, za pomocą pistoletu pod ciśnieniem powietrznym. W powyższym okresie odwołujący otrzymywał dodatek za pracę w szkodliwych warunkach. W okresie od dnia 27 lipca 1971 roku do dnia 19 lipca 1973 roku wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową, a po jej zakończeniu w dniu 18 sierpnia 1973 roku tj. w terminie 30 dni zgłosił swój powrót do pracy i kontynuował zatrudnienie w (...) Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku mechanika samochodowego, wykonując te same czynności co uprzednio. Okres ten po powrocie z wojska, tj. od 18 sierpnia 1973 roku do 17 sierpnia 1981 roku organ rentowy uznał za pracę w szczególnych warunkach w oparciu o świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 30 marca 2001 roku.

Sąd I instancji ustalił również, że w okresie od dnia 18 sierpnia 1981 roku do dnia 31 sierpnia 1995 roku wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku montera mechanika maszyn budowlanych. Wykonywał pracę montera mechanika maszyn budowlanych, tj. dźwigów wieżowych i samochodowych na wysokości od 8 do 15 metrów, a nawet 28 i 30 metrów. Do zakresu jego obowiązków należało wykonywanie prac malarskich naprawianego sprzętu, co polegało na malowaniu farbą podkładową, a następnie nawierzchniową. Wysięgniki malowano pędzlem, natomiast blachy zewnętrzne pistoletem pneumatycznym natryskowym. Było to malowanie niezhermetyzowane. Ponadto, w przedmiotowym okresie wnioskodawca był także mechanikiem samochodowym remontującym w kanałach.

W tak ustalonym stanie faktycznym sąd I instancji uznał, że złożone przez wnioskodawcę odwołanie od decyzji organu rentowego jest zasadne. Wskazując na treść art. 184 ust. 1, art. 27 oraz art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 ze zm.), a także § 1, § 2 oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 roku Nr 8, poz. 43 ze zm.) Sąd Okręgowy stwierdził, że wnioskodawca spełnia warunki niezbędne do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Ze świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 30 marca 2001 roku wynika, że wnioskodawca zajmował kilka różnych stanowisk pracy tj. mechanika samochodowego, montera- mechanika, montera mechanika maszyn budowlanych, starszego montera mechanika maszyn budowlanych oraz ślusarza remontowego i montera. Na podstawie tego dokumentu organ rentowy uznał za pracę w szczególnych warunkach okres zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie (...) od 18 sierpnia 1973 roku do 17 sierpnia 1981 roku w charakterze mechanika samochodowego. Ze znajdujących się w aktach organu rentowego dokumentów w postaci zaświadczenia kwalifikacyjnego z dnia 10 listopada 1969 roku i angaży wynika jednak, że wnioskodawca już z dniem 28 września 1969 roku został mechanikiem samochodowym, a więc we wcześniejszym okresie niż to przyjął organ rentowy. Powyższa okoliczność została także potwierdzona zeznaniami wnioskodawcy i świadków, którzy podnieśli, iż w okresie od dnia 5 września 1968 roku do dnia 26 lipca 1971 roku wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku mechanika samochodowego, wykonując pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w kanałach remontowych, gdzie zajmował się remontowaniem samochodów dostawczych, osobowych, żurawi samochodowych i innych urządzeń, w tym malowaniem natryskowym niezhermetyzowanym farbą chlorokauczukową, za pomocą pistoletu pod ciśnieniem powietrznym. W tej sytuacji, zdaniem sądu I instancji można uznać, iż w okresie od 5 września 1968 roku do dnia 26 lipca 1971 roku wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych

warunkach określoną w wykazie A, Dział XIV („Prace różne”), pkt 16, tj. prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych. Z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych wynika również, że od dnia 27 lipca 1971 roku do dnia 19 lipca 1973 roku wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową, a po jej zakończeniu w dniu 18 sierpnia 1973 roku tj. w terminie 30 dni, zgłosił swój powrót do pracy, kontynuując zatrudnienie w (...) Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku mechanika samochodowego i wykonywał te same czynności co uprzednio. Okres po powrocie z wojska od 18 sierpnia 1973 roku do 17 sierpnia 1981 roku został przez organ rentowy uznany za pracę w szczególnych warunkach. W konsekwencji okres zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (por. wyrok SN z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 219/09).

W związku z powyższym sąd I instancji stwierdził, że po doliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach - uznanego przez organ rentowy w wymiarze 11 lat, 2 miesięcy i 9 dni - okresu pracy wnioskodawcy w charakterze mechanika samochodowego stale wykonującego prace w kanałach remontowych w okresie poprzedzającym wojsko, tj. od 5 września 1968 roku do 26 lipca 1971 roku (2 lata, 10 miesięcy i 21 dni) oraz okresu służby wojskowej (od 27 lipca 1971 roku do 19 lipca 1973 roku (1 rok, 11 miesięcy i 22 dni) wnioskodawca legitymuje się łącznym okresem pracy w takich warunkach w wymiarze 16 lat i 1 miesiąca, a skoro jednocześnie ukończył 60 lat, posiada wymagany ogólny staż ubezpieczeniowy przypadający przed dniem 1 stycznia 1999 roku, to tym samym spełnia wszystkie przesłanki, od których uzależnione jest nabycie prawa do emerytury. W związku z tym Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i przyznał wnioskodawcy świadczenie emerytalne.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy. Zarzucił sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na ustaleniu, że z zeznań świadków oraz wnioskodawcy wynika, że pracował on w warunkach szczególnych jako mechanik samochodowy wykonujący stale i w pełnym wymiarze czasu prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych tj. pracę wymienioną w wykazie A dział XIV pkt 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i w konsekwencji błędne uznanie, że okres odbywania zasadniczej służby wojskowej należy zaliczyć do stażu pracy w warunkach szczególnych. W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i oddalenie odwołania, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu apelacji podniósł, iż zeznań świadków wynika, iż wnioskodawca będąc zatrudniony w brygadzie remontowej mechaników wykonywał pracę w kanałach remontowych, jednakże nie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Mechanicy naprawiali sprzęt budowlany nie tylko w kanałach remontowych, ale także wyjeżdżali na naprawy sprzętu na budowy prowadzone przez pracodawcę. Ponadto spośród 8 zatrudnionych mechaników w jednym kanale jednocześnie mogło pracować jedynie 4, a w tym czasie pozostałe osoby wykonywały inne prace, polegające w szczególności na naprawie sprzętu w terenie. Odnosząc się do okresu zatrudnienia wnioskodawcy od 18 sierpnia 1981 roku do 31 sierpnia 1995 roku w charakterze montera mechanika maszyn budowlanych organ rentowy podniósł, iż okres ten nie może zostać uznany za okres pracy w szczególnych warunkach. W tym czasie do obowiązków wnioskodawcy należało wykonywanie prac malarskich naprawianego sprzętu, a żurawie wieżowe były malowane tylko raz do roku. Tego rodzaju praca na wysokości nie była zatem świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego jest uzasadniona.

Przedmiot sporu w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy okresy pracy wnioskodawcy świadczonej w ramach zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) podlegają zaliczeniu do okresu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach prowadzącej do nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 powołanej wyżej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z treścią wskazanej powyżej regulacji wiek emerytalny oraz rodzaje prac lub stanowisk i warunki uprawniające do świadczenia emerytalnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, a zatem na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przy uwzględnieniu (posiłkowym) wydanych na jego podstawie przepisów resortowych. Zasadnicze znaczenie z punktu widzenia nabycia prawa do emerytury w obniżonym w stosunku do powszechnie obowiązującego wieku emerytalnym mają wykazy prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zamieszczone w załącznikach do ww. rozporządzenia, natomiast wykazy zawarte w zarządzeniach resortowych, które nie są źródłem powszechnie obowiązującego prawa, mają jedynie znaczenie pomocnicze, gdyż precyzują rodzaje stanowisk, na których świadczona jest praca w szczególnych warunkach, określona w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Całościowa analiza zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, uzupełnionego w postępowaniu apelacyjnym wskutek dołączenia akt osobowych wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...), nie pozwala na przyjęcie, iż wnioskodawca legitymuje się 15 - letnim okresem wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Z zalegającej w ww. aktach osobowych dokumentacji wynika, że w okresach wskazanych w świadectwach wykonywania prac w szczególnych warunkach tj. od 5 września 1968 roku do 26 lipca 1971 roku oraz od 18 sierpnia 1973 roku do 31 sierpnia 1995 roku wnioskodawca był zatrudniony jako pomocnik mechanika samochodowego (stażysta), mechanik samochodowy, ślusarz remontowy oraz monter mechanik maszyn budowlanych. Pracodawca w wystawionych świadectwach pracy zakwalifikował świadczoną w powyższych okresach pracę jako pracę wykonywaną w szczególnych warunkach określonych w wykazie A dziale XIV pod pozycją 14 pkt 2 (prace przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych na stanowisku mechanika samochodowego) i w dziale V pod pozycją 5 pkt 1 (monter urządzeń i konstrukcji metalowych na wysokości), stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 roku w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty (Dz. Urz. MP i PMB nr 3 poz. 6). Natomiast z zeznań przesłuchanych w postępowaniu przed sądem I instancji świadków wynika, iż w ww. okresach zatrudnienia wnioskodawca był członkiem brygady remontowej mechaników, a do jego obowiązków służbowych należała praca mechanika wykonywana nie tylko w kanałach remontowych, ale także czynności związane z naprawą sprzętu używanego na budowie, podejmowane zarówno na terenie zakładu pracy, jak również na terenach prowadzonych przez pracodawcę robót budowlanych. Powierzone mu obowiązki pracownicze zakładały również malowanie samochodów osobowych, dostawczych oraz żurawi samochodowych, które to czynności były wykonywane zarówno w warsztacie, jak i poza jego obrębem, przy czym malowanie żurawi wieżowych miało miejsce na terenie budowy i było wykonywane na wysokości jeden raz do roku.

W świetle tych okoliczności należy stwierdzić, iż świadczona przez wnioskodawcę praca nie może być uznana za pracę wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych (wymienioną w wykazie A dziale XIV pod pozycją 16 załącznika do powołanego wyżej rozporządzenia), ani też za pracę przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych (ujętą w wykazie A dziale XIV pod pozycją 14 załącznika do ww. rozporządzenia). Praca w kanałach remontowych nie była bowiem świadczona stale i pełnym wymiarze dobowym czasu pracy, gdyż podejmował on również różnorodne czynności związane z naprawą sprzętu poza terenem warsztatu. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie daje także podstaw do przyjęcia, iż wnioskodawca zajmował się naprawą pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych. W tym kontekście wypada odnotować, iż wskazany przez pracodawcę w świadectwie pracy z dnia 30 marca 2001 roku oraz z dnia 2 kwietnia 2001 roku charakter wykonywanego przez wnioskodawcę zatrudnienia został błędnie zakwalifikowany jako praca świadczona w warunkach szczególnych przewidzianych w przepisach powołanego tamże zarządzenia resortowego. Po pierwsze wykazy zamieszczone w zarządzeniach resortowych, o czym była wyżej mowa, nie stanowią źródła powszechnie obowiązującego prawa i powinny być interpretowane zawsze w powiązaniu z regulacją rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego

pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Po drugie w wykazie A dziale XIV pod pozycją 14 pkt 2 załącznika do ww. zarządzenia resortowego wymieniono prace na stanowisku mechanika samochodowego przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych, co nie odpowiada charakterowi faktycznie wykonywanym przez wnioskodawcę obowiązkom pracowniczym, ustalonym na podstawie zeznań świadków. Analogicznie w dziale V pod pozycją 5 pkt 1 ww. wykazu resortowego wymieniono prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości, tymczasem wnioskodawca nie podejmował tego rodzaju czynności. Na wysokości świadczył jedynie pracę polegającą na malowaniu żurawi wieżowych, co odbywało się raz w ciągu roku.

W myśl art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Rozpoznając odwołanie od decyzji odmawiającej prawa do świadczenia sąd ubezpieczeń społecznych jest zobowiązany do wyjaśnienia, czy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki wymagane do jego przyznania. Oznacza to, iż nawet w sytuacji, gdy organ rentowy uznał za udowodniony pewien okres pracy w szczególnych warunkach winien wyjaśnić, czy uznanie to było prawidłowe i czy praca ubezpieczonego na określonym stanowisku mieści się w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. powołanym wyżej.

Wobec ustalenia, że wnioskodawca nie udowodnił wymaganego przepisami okresu co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach brak było podstaw do przyznania spornego świadczenia.

Uznając zatem zarzut naruszenia prawa materialnego za uzasadniony, Sąd Apelacyjny orzekł, na zasadzie art. 386 §1 kpc, jak w sentencji.

M.Z.